

Отже, розглянуті напрямки реалізації названих наукових підходів відповідають завданням організації підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності, не суперечать один одному, відповідають принципу додатковості. Ці методологічні підходи базисні, оскільки з цих підходів комбінуються інші відомі підходи (системно-діяльнісний, цілісний, синергетичний, інтеграційний, аксіологічний та ін.). Розгляд різних підходів до інтеграції змісту навчальної діяльності студентів гуманітарних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів надав можливість розглядати цей процес як механізм засвоєння знань і перетворення їх у професійно-орієнтовані дії, що дозволяють вирішувати професійні завдання майбутньої професійної діяльності.

Література:

1. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. 2003. – №5. – С. 37–39.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи // Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.
3. Малихін О.В. Теоретико-методологічні засади організації самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00. 09 «Теорія навчання». – Харків, 2009. – 40 с.
4. Малихін О. В. Психологічні основи організації самостійної навчальної діяльності студентів в умовах вищого педагогічного закладу освіти // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. пр. / за заг. ред. М. Б. Євтуха. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2006. – Вип. 31. – С. 104–111.
5. Пет'юк Л.В., Ніколаєнко В.В. Програма вступного випробування з іноземної мови (англійська, німецька, французька) за професійним спрямуванням для вступників до магістратури НПУ ім. М. П. Драгоманова: метод. вказівки для студентів, бакалаврів та викладачів ВНЗ / за ред. Гончарова В.І. – [2-ге вид., доп. і випр.], 2011. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 76 с.
6. Pet'ko Lyudmila. Preparing higher school graduates in foreshortening of leader competencies for 2020 // Topical questions of contemporary science: Collection of scientific articles. – Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA 02780, United States of America, 2017. – P. 467–472.

Udovichenko H. M.

Ph .D., Associate Professor,

*Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky
(Ukraine, Kryvyi Rih)*

A GENERALIZED COMPARATIVE ANALYSIS OF THE CONCEPT OF COMPETENCE: PSYCHOLOGICAL AND DIDACTIC ASPECT

Удовіченко Г. М.

к. пед. н., доцент

*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського (Україна, м. Кривий Ріг)*

УЗАГАЛЬНЮВАЛЬНО-КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ КОМПЕТЕНТНІСТЬ: ПСИХОЛОГО-ДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

The article deals with the analysis of scientists' approaches to the determination concepts of competence. The significance of competence approaches implementation into the theory and practice of modern educational process is pointed out, the necessity of forming competence is emphasized.

Key words: *competence approach, didactic competence, competency.*

У статті проаналізовано підходи вчених до визначення поняття компетентність. Підкреслюється важливість впровадження компетентнісного підходу в теорію та практику сучасної освіти, наголошується на потребі формування компетентності.

Ключові слова: *компетентнісний підхід, компетентність, компетенція, дидактична компетентність.*

Зазначимо, що у термін «компетентність» вкладається різний зміст. І не випадково, що в літературі поряд з цим терміном вживається суміжні з ним поняття: «професіоналізм», «кваліфікація», «професійна компетентність», «професійна майстерність», «педагогічна культура», «педагогічна освіченість» та інші, бо термін «компетентність» охоплює багато сторін особистості та професійної діяльності

Аналіз джерел показав, що при всій різноманітності використовуваних формулювань, багато авторів в різні терміни вкладають один сенс. Професіоналізм визначають як інтегративну властивість особистості педагога, що включає професійну компетентність, моральність, ініціативу і майстерність (І.І. Проданов).

У роботі Дж. Равена «Компетентність в сучасному суспільстві» (1984), подано розгорнуте тлумачення компетентності як явище, що складається з низки компонентів, багато з яких відносно незалежні один від одного, деякі компоненти відносяться скоріше до когнітивної сфери, а інші - до емоційної, ці компоненти можуть замінити один одного в якості складових ефективно поведінки. При цьому, як підкреслює Дж. Равен, «види компетентності» суть «мотивовані здібності».

Проф. Reetz (1999) розглядає професійно-діяльній компетентності як наявний сформований потенціал професійних здібностей, який дозволяє індивідууму діяти в конкретних професійних ситуаціях відповідно до поставлених вимог.

За Н.Кузміною, компетентність – інтеграція суб'єктом професійної діяльності видобутих знань, як з наукових і літературних джерел, так і з особистого досвіду спостережень за іншими людьми в умовах професійної та непрофесійної діяльності. Ознакою компетентності є особлива мобілізаційна готовність суб'єкта як до застосування знань у вирішенні спеціальних і професійних завдань, так і до вилучення нових знань, з власного досвіду, необхідних для вироблення свого почерку, авторської системи професійної діяльності [3]. В іншій своїй роботі авторка визначає, що компетентність – це новоутворення в особистості, суб'єкта творчої діяльності, індивідуальності, що виникають в процесі: застосування раніше засвоєних знань на практиці; вилучення нових знань з спостережень об'єкта, процесу і результатів власної діяльності, підпорядкованої створення шуканого продукту; усвідомлення цінності нового знання, що забезпечує більш швидке, ніж раніше, досягнення шуканих результатів [4].

С.Кошелева визначає феномен компетентність, який забезпечує теоретична і практична професійна підготовленість, що дозволяє розуміти, планувати, організовувати і здійснювати професійну діяльність [5].

У свою чергу, Ю.Татур визначає компетентність фахівця з вищою освітою як проявлені їм на практиці прагнення і здатність (готовність) реалізувати свій потенціал (знання, вміння, досвід, особистісні якості і ін.) Для успішної творчої (продуктивної) діяльності в професійній і соціальній сфері, усвідомлюючи її соціальну значимість і особисту відповідальність за результати цієї діяльності, необхідність її постійного вдосконалення [7].

Дж. Равен вважає, що компетентність являє собою сукупність якостей і уявлень, необхідних для ефективного функціонування людей на роботі і в суспільстві, і визначає 37 видів компетентностей, на його думку «види компетентності» є «мотивованими здібностями» [9].

Голландські дослідники представляють чотирирівневу модель компетентності. Поверхневий рівень якої представлений порівняно легко ідентифікованими інструментальними знаннями і навичками, які необхідні для здійснення діяльності. Другий – «рівень проміжних умінь» (включає комунікативні здібності людини, розуміння ними загальних (наукових і технічних) принципів, а також вміння орієнтуватися в організаційному середовищі). Перші два рівні автори називають професійною компетентністю. До третього, більш глибокого рівня, відносяться придбані в процесі соціалізації норми, цінності і стандарти поведінки. Сюди ж відносяться моральні критерії і знання етикету. Четвертий рівень представлений у моделі авторів такими суто особистісними характеристиками, як мотиви і самооцінка [1].

Ф.Цівеллі виділяє три способи розуміння поняття «компетентність». Для північноамериканців, звично пов'язувати компетентність з базовими характеристиками людини, які обумовлюють його видатні успіхи в певних видах діяльності. У континентальній Європі компетентність частіше пов'язують із здібностями, особистісними рисами і набутими знаннями. У Великобританії переважає думка, що компетентність повинна визначатися як

відповідність результатів діяльності індивіда сформованим стандартам. Подальші дослідження дозволили з'ясувати, що самі компетентності представляють багаторівневу структуру [1].

З огляду на це, В.Шадриков розглядає компетентність фахівця як психолого-діяльнісну характеристику, в якій: 1) наведені вимоги до фахівців в частині знань, відомостей або умінь в певних областях діяльності, до числа яких належить комплекс необхідних видів професійної діяльності; 2) визначені права і повноваження, які визначаються «психолого» і «діяльнісних» потенціалами фахівця, для виконання дій або прийняття рішень, орієнтованих на сферу професійної діяльності; 3) описані потенційні можливості діяльності в сферах, слабо прив'язаних до конкретних об'єктів і предметів праці [10].

На думку Є.Зеєр та ін. авторів, компетентність включає не тільки когнітивну і операційно-технологічну складові, а й мотиваційну, етичну, соціальну та поведінкову, а також результати навчання у вигляді знань і умінь, системи ціннісних орієнтацій, звичок та ін. [2; 6; 7; 11].

В акмеології «компетентність» використовується для опису кінцевого результату навчання (Н.В.Кузьміна, А.К.Маркова, В.Г.Первутінській, Л.А.Петровська, Ю.Г.Татур та ін.). Учені не просто говорять про компетентність у різних сферах людської життєдіяльності (педагогічна компетентність, комунікативна, правова), але і виділяють у кожній з них різні види. *Під компетентністю розуміється здатність людини реалізовувати свої задуми в умовах багатofакторного інформаційного комунікаційного простору.*

Компетентність передбачає особистісну характеристику людини, що має на увазі, що він не просто інформований і вміє застосовувати цю інформацію в практичній діяльності, а використовує її для прийняття власних рішень. Компетентність передбачає наявність у індивіда внутрішньої мотивації до якісної здійснення своєї професійної діяльності, присутність професійних цінностей і ставлення до своєї професії як цінності. Компетентний фахівець здатний виходити за рамки предмета своєї професії, він має деякий творчим потенціалом саморозвитку.

Компетентність (Р.Х. Тугуши) –це деякий психологічний фактор, до якого входять: 1) вичерпні знання предмета і об'єкта діяльності; 2) вміння розібратися в будь-якому нестандартному питанні, що відноситься до цієї діяльності; 3) вміння і здатність пояснити будь-які явища, пов'язані з діяльністю; 4) здатність точно оцінювати якість роботи та її наслідки.

Компетентність – майстерність не стільки в сенсі виконання, скільки в сенсі організації та системного розуміння всіх проблем, пов'язаних з діяльністю, вміння поставити завдання і здатність організувати вирішення конкретних проблем, що відносяться до виду діяльності, в якій даний людина компетентна.

Для розгляду співвідношення понять компетенція-компетентність, І.А. Зимня зазначає, що орієнтована на компетенції освіта (competence-based education – CBE) формувалася в 70-х роках в Америці в загальному контексті запропонованого Н.Хомським в 1965 р. (Массачусетський університет) поняття «компетенція» стосовно до теорії мови, трансформаційної граматики. У доповіді В.Хутмахера (Mr. Walo Nutmacher) підкреслено, що хоча саме поняття компетенція, входячи в ряд таких понять, як вміння, компетентність, компетенція, здатність, майстерність, змістовно до цих пір точно не визначено, проте, всі дослідники погоджуються з тим, що поняття «компетенція» ближче до понятійного поля «знаю, як», ніж до поля «знаю, що». Слідом за Н. Хомським, В. Хутмахер підкреслює, що використання є компетенція в дії.

Додамо, що І.А.Зимня, аналізуючи пропонувані багатьма авторами трактування компетентності взяла до уваги, що компетенції це деякі внутрішні, потенційні, приховані психологічні новоутворення: знання, уявлення, програми (алгоритми) дій, систем цінностей і відносин, які потім виявляються в компетентностях людини як актуальних, діяльнісних проявах.

Узагальнюючи результати дослідження, ми дійти висновку про те, що компетентність є загальним результатом складних взаємовідносин навчання і професійної спрямованості особистості. Глибокого вивчення потребує проблема формування компетентності в системі навчально-науково-практичної інтеграції тому що вона має особливу науково-практичну значущість та актуальність.

Література:

1. Базаров Т.Ю. Компетенции будущего: Квалификация? Компетентность (критерии качества)? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.culturecapital.ru/university-2003/humanitarian know / 13 30.10.20>
2. Зеер Э.Ф. Профессионально-образовательное пространство личности. – Екатеринбург. – 2002.
3. Кузьмина Н. В. Предмет акмеологии. – С.-Петербург : Политехника. – 2002. – С. 138.
4. Кузьмина Н.В. Предмет фундаментальной акмеологии. – Киев. – 2005.
5. Кошелева С.В. Организационно-психологические детерминанты профессионального самосознания руководителей: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. психол. наук– Санкт-Петербург : СПбГТУ. – 1997.
6. Малихін О.В., Гриценко І.С. Формування загальнокультурної компетентності студентів філологічних спеціальностей: монографія. – К. : Видавництво ТОВ «НВП«Інтерсервіс». – 492 с.
7. Петько Л.В. Стимулювання готовності майбутніх соціальних педагогів до виховної роботи у процесі вивчення іноземної мови у ВНЗ (на прикладі кінофільму «Звуки музики» («The Sound of Music»), США, реж. Уайз, 1965 р.) // Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому середовищі: зб. наук. пр. № 9 (11). – К. : Ун-т «Україна». – 2012. – С. 84–95.
8. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие, реализация. – М. : Когито-Центр. – 2002.
9. Татур Ю.Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста //Высшее образование сегодня. – 2004. – №3. – С. 21–26.
10. Шадриков В. Д., Пузанков Д. В., Федоров И. Б. Разработка моделей бакалавра по специальности и магистра по специальности. Реализация моделей по группам специальностей. Двухступенчатая система подготовки специалистов в области техники и технологии: метод. матер.– С-Петербург. – 2004.
11. Pet'ko Lyudmila. Preparing higher school graduates in foreshortening of leader competencies for 2020 / Lyudmila Pet'ko // Topical questions of contemporary science: Collection of scientific articles. – Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, MA 02780, United States of America, 2017. – P. 467–472.

Sherstiuk L.V.

Ph.D., Associate Professor,

Petro Mohyla Black Sea National University (Ukraine, Mykolaiv)

THE TYPES OF STRATEGIES FOR FOREIGN LANGUAGE COMPETENCIES FORMATION IN READING AND SPEAKING

Шерстюк Л.В.

к.пед.н., доцент

ЧНУ імені П.Могилу (Україна, м. Миколаїв)

ВИДИ СТРАТЕГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЧИТАННІ ТА ГОВОРІННІ

The article views types of strategies based on the development of basic language skills necessary for professional foreign language using. Particular attention is paid to the strategies for reading and speaking competencies formation.

Key words: *strategies, reading competency, speaking competency, communicative competencies, competence*

Розглянуто види стратегій на основі розвитку основних мовленнєвих навичок необхідних для професійного користування іноземною мовою. Особливу увагу зосереджено на стратегіях формування компетентності у читанні та говорінні.

Ключові слова: *стратегії, компетентність у читанні, компетентність у говорінні, комунікативні компетенції, компетенція.*

Професійна філологічна освіта в Україні, в рамках інтеграції до європейських освітніх стандартів, спрямована на вироблення комунікативних компетенцій студентів згідно CEFR на основі розвитку чотирьох основних мовленнєвих навичок: читання (reading), письмо (writing), активне спілкування (speaking), аудіювання (listening), які є необхідними для професійного користування мовою [1; 2; 3; 4; 5; 7; 9; 10].